

ТАДЕЙ ЕДЕР - ЦЕ ТОЙ ЧОЛОВІК, КОТРИЙ ПОВЕРНУВ ЛЬВІВСЬКІЙ ОПЕРІ СЛАВУ

69

Вітаємо з ювілеєм генерального директора Львівського національного академічного театру опери і балету ім. С. Крушельницької

Відколи Україна стала незалежною та надрукувала на своїй 20-гривневій купюрі зображення Львівського театру опери і балету й ця банкнота зайняла належне місце в нагрудній кишені під бутоньєркою елегантного костюма, смокінга чи фракка. Артиста Тадея Едера, розпочалася новітня історія цього давнього театру. Генеральний директор постійно творить нові ідеї і проекти, які мають одне призначення – дарувати людям світло та радість високого мистецтва.

Усі пам'ятають часи, коли в партерах величній і прекрасній архітектурній споруді сяяли кристали і позолота, підвали ж, як трюми корабля, кишіли щурами та мишами, туалети й гримерки, репетиційні зали – усі робочі приміщення поза кулісами потребували ремонту, крісла в залі скрипіли, а велюр на них... облісів. За рік театр повністю оновився. Тоді у Львові відбувся саміт президентів європейських країн, котрі порівняли Львівський театр опери і балету з Віденською оперою.

І наступні дії Едера були спрямовані на повернення театру вершин слави. Зламати кригу стереотипу свідомості чиновників – замінити ім'я українського генія Івана Франка, яке вже довгий час мав театр, на ім'я видатної української співачки Соломії Крушельницької стало під силу тільки Едеру. Бо він ту кригу непорозуміння не ламав, а розтопив терпінням і аргументами. Сприяли цьому й впливові люди.

Коли настала знаменна дата сторіччя театру, генеральний директор Тадей Едер звернувся до Папи Римського Івана Павла II з проханням посприяти коштами в постановці нової опери «Мойсей». Ніхто, крім Едера, не вірив, що це йому вдасться. Але з Ватикану таки надійшли кошти. А це – мільйони. Коли ж Понтифік перебував у Львові, Едер сподівався, що він відвідає театр, де з його доброї волі було здійснено постановку «Мойсея». Та Львівська опера не була серед об'єктів, які мав відвідати Папа. Едер зумів переконати організаторів змінити ситуацію, й під час маршруту папського кортежу проспектом Свободи біля театру спеціально передбачили зупинку. Назустріч Понтифіку вийшла вся постановочна група «Мойсея». Іван Павло II зупинився й благословив артистів.

Тадей Едер зробив чимало, аби Львівський театр опери і балету імені Соломії Крушельницької здобув статус національного та став членом Міжнародної асоціації «Opera Europa».

За плечима цього чоловіка – півтисячний колектив працюючих людей, які служать справі театру. Це фахівці найрізноманітніших професій, і про всіх них має подбати генеральний директор. Вони називають його заслуженим будівельником, бо він постійно розбудовує театр. Однак не все так гладко на цьому творчому шляху. Славу й радість, які випромінює театр, намагаються затьмарити темні сили байдужості, безкультур'я, заздрощів. А тому нині Тадей Едер – активний депутат Львівської міськради, де постійно обстоює той винятково вільний простір, який ще панує довкола театру.

Адже місцеві культурницькі проекти під гаслом «хліба й видовищ» не раз намагалися порушити його чи то гучними децибелами поп-музики, чи масовим поїданням страв у дерев'яних теремках, де все димить, пишчить і гуде. Та Слава з пальмовою гілкою на фронтоні театру споглядає на все це з висоти тієї культури і мистецтва, рейтинг якої тримає її керманіч – 70-річний Артист Тадей Едер.

Дати

28 лютого
1938

**28 лютого Стефану Турчаку
виповнилося 6 75 років**

У роки творчого розквіту неперевершеного диригента Стефана Васильовича Турчака музикознавці часто писали, що йому на його поприщі немає рівних. А легендарний Герберт фон Караян свого часу віддав йому власну паличку, зазначивши: «Може спокійно помирати, бо є феноменальний український диригент Стефан Турчак».

Стефан Васильович народився 1938 року в селі Мацьковичі під Перемишлем (нині територія Польщі). Закінчив Львівську консерваторію імені Миколи Лисенка. Турчака вважали одним із найкращих учнів Миколи Колесси. У 1960–1962 роках Турчак працював диригентом Львівського державного академічного театру опери та балету імені Івана Франка, у 1963–1966 і 1973–1977 роках – головним диригентом Державного симфонічного оркестру УРСР. У 1967–1973 роках та починаючи з 1977-го – головний диригент Київського театру опери та балету. З 1966-го був керівником симфонічного оркестру та завідувачем кафедри оперно-симфонічного диригування Київської консерваторії. Ім'я Стефана Турчака асоціюється з виконанням таких творів, як «Прометей» Станковича, «Камінний господар» Губаренка, «Тарас Бульба» Лисенка, «Хованщина» Мусоргського. Маєстро приділяв особливу увагу симфонічній та оперній творчості вітчизняних композиторів: класичній і сучасній музиці. У різні роки Стефан Турчак отримав Державну премію Грузинської РСР імені З. П. Паліашвілі, Державну премію імені Т. Г. Шевченка, премію Ленінського комсомолу України. Був нагороджений орденами Леніна, Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора.

Помер 23 жовтня 1988 року; похований у Києві на Байковому кладовищі (автор надгробного пам'ятника – ушлявлений скульптор Валентин Зноба).

1994-го в столиці України започаткували національний конкурс диригентів імені Стефана Турчака (з 2006 року має статус міжнародного).

Н. І.